

АНАЛІЗ ЛІРИЧНОГО

Лірика (грец. *lyrikós* — лірний; твір, виконаний під акомпанемент ліри) — один із трьох, нарівні з епосом та драмою, родів художньої літератури та мистецтва, в якому у формі естетизованих переживань осмислюється сутність людського буття.

. Етапи роботи над ліричним твором 5 – 6 класи

- Підготовка до сприймання твору.**
- Читання твору.**
- Повторне читання.**
- Словникова робота.**
- Бесіда за змістом прочитаного.**
- Використання окремих елементів аналізу**
- Вивчення напам'ять (за програмою).**
- Підсумкові заняття.**
- Творчі усні та письмові роботи.**

7 – 8 класи

Підготовка до сприймання твору.

Читання твору.

Повторне читання твору.

Словникова робота.

Бесіда за змістом прочитаного.

Використання елементів аналізу.

Вивчення напам'ять.

Підсумкові заняття.

Творчі усні та письмові роботи.

9 – 11 класи

Підготовка до сприймання твору.

Читання твору.

Підготовка до аналізу.

Аналіз твору.

Вивчення напам'ять.

Підсумкові заняття.

Творчі усні та письмові роботи.

Основні особливості лірики:

вираження почуттів і роздумів,
викликаних зовнішніми обставинами

елементи розповіді, описи;

висока образність і емоційність

інтенсивне використання
образотворчих засобів;

стислість викладу;

Схема аналізу ліричного твору:

1. Назва твору, його автор
2. Жанр твору
3. Провідний мотив твору (тема)
4. Композиція твору (якщо поезія сюжетна)
5. Система образів (якщо є)
6. Тропи (художні засоби)
7. Синтаксичні засоби увиразнення мовлення
8. Фонічна організація вірша
9. Ритмічна організація вірша
10. Висновки (ідея поезії)

ЖАНРИ ЛІРИКИ

— це типи літературних творів, які притаманні

- Гімн - урочистий твір символічно-програмового змісту.
- Романс - це невеличкий ліричний вірш любовного змісту, призначений для вокального виконання.
- Ода - урочистий твір уславлення, писаний на честь якоїсь видатної особи чи події, виражаються почуття поваги, захоплення.
- Сонет - канонічний жанр ліричного вірша, який складається з двох катренів і двох терцин написаних переважно п'ятистопним ямбом з усталеною римою: абаб, абаб, ввд, еед (італійський сонет) або з трьох катренів і одного дистиха (англійський або шекспірівський сонет).
- Елегія - ліричний вірш, пройнятий сумним настроєм.
- Епіталама - твір панегіричного характеру, написаний з нагоди одруження.
- Епіграма - невеличкий вірш, який висміює яку-небудь особу чи негативне суспільне явище.
- Ідилія - невеликий, переважно віршований твір, в якому поетизується сільське життя.
- Медитація - вірш філософського змісту, в якому автор передає свої глибокі роздуми про деякі важливі проблеми, інколи глобального значення.
- Акрівірш - вірш-загадка, у якому початкові букви рядків складають слово-відгадку.
- Фігурний вірш - це вишуканий поетичний твір, в якому домінував зоровий ефект.
- Верлібр - це вірш без рими і розмірів з довільним чергуванням рядків різної довжини.
- Послання - це віршований літературний твір, написаний у формі листа або звернення до якоїсь особи чи багатьох людей.
- Панегірик - жанр ораторської і поетичної творчості, своєрідний гімн на честь певної особи.

Ідейно-тематична класифікація лірики (види):

ЛІРИКА	
ФІЛОСОФСЬКА ЛІРИКА	Роздуми про сенс людського життя.
ГРОМАДЯНСЬКА (СУСПІЛЬНО- ПОЛІТИЧНА) ЛІРИКА	Розуміння поетом сучасного йому суспільного життя і ставлення до нього.
ПЕЙЗАЖНА ЛІРИКА	Ставлення до природи, описи природи допомагають у розкритті думок і почуттів, психологічного стану поета.
ІНТИМНА ЛІРИКА	Почуття і переживання, зв'язані з особистим життям людини.

Провідний мотив твору (тема)

Мотив (фр. *motif*, від лат. *moveo* — рухаю) — у літературознавстві — **тема** ліричного твору або неподільна смислова одиниця, з якої складається фабула (сюжет): мотив відданості вітчизні, жертвовності, зради коханого тощо.

***
У формулюванні теми твору слід уникати оцінного моменту. Тема- це основне питання, об'єкт зображення, а не їх оцінка! Можна почати визначення теми зі слів „сприйняття”, „роздум”, „ставлення” тощо або послуговуватися поняттям **МОТИВ**.

Композиція твору

(якщо наявний сюжет - фабула)

У ліричному творі сюжет, як правило, відсутній, натомість увага зосереджується на певному почутті; виділяють такі композиційні етапи розгортання почуття:

а) вихідний момент у розвитку почуття;

б) розвиток почуття;

в) кульмінація (можлива);

г) резюме, або авторський висновок).

Спосіб побудови вірша:

Композиційна організація поетичного тексту ґрунтується на таких принципах:

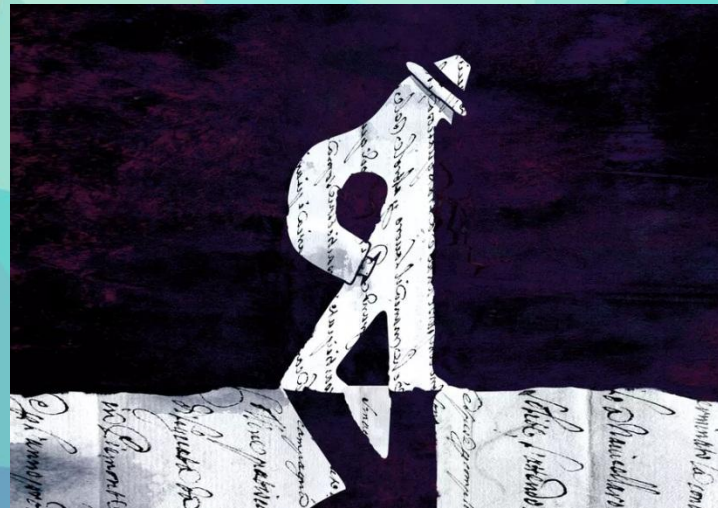
- **логічно-послідовна зміна думок** (М. Вороний „Легенда”);
- **градація** (нагнітання, посилення однотипних думок і почуттів, увиразнене словесними повторами чи поетичними фігурами) (М. Вороний „Краса”);
- **художня паралель** (зіставлення змістовних частин тексту) (В. Самійленко „Українська мова”);
- **художня антитеза** (протиставлення змістовних частин тексту).

Увага! В одному тексті можуть поєднуватися різні

Система образів

Система образів - ключові образи твору (звернімо увагу, що найчастіше визначальним у ліриці є **образ ліричного героя** (часто – ліричне «Я») – умовної дійової особи, думки і почуття якої розкриваються у ліричному творі).

Способи забезпечення естетичного впливу художнього тексту на читача:

Естетична сутність художнього слова, його особлива енергетика найвиразніше виявляється в поезії завдяки таким рівням поетичного мовлення:

1. ТРОПИ
2. ФІГУРИ ПОЕТИЧНОГО СИНТАКСИСУ
3. ФОНІЧНІ ЗАСОБИ
4. ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ЗАСОБИ

Віршові стопи у віршах)))

Хор співає вам хорей.

/ - ∪ /

Співають ямби дифірамби.

/ ∪ - /

Дактиля з'їли в кущах птеродактилі.

/ - ∪ ∪ /

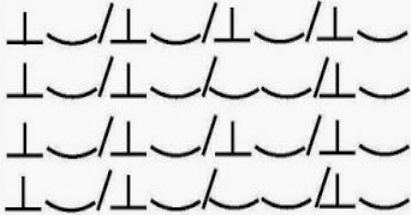
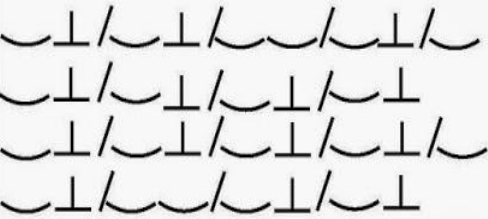
Зробив амфібрахій сто сім фотографій.

/ ∪ - ∪ /

Гітарист Анапест відлітає у Брест.

/ ∪ ∪ - /

Двоскладова стопа

<p>Пірихій (від грецького <i>pyrrichios</i> від <i>pyrriche</i> - військовий танок) - допоміжна стопа, що складається з двох ненаголошених складів і служить для заміни стоп ямба чи хорей: ~ ~</p>	<p>Коли глухого генія музики Уже людські не досягали крики. М.Рильський</p>	
<p>Спондей (від грецького <i>spondeios</i>) - стопа з двох наголошених складів, яка також є допоміжною: ⊥ ⊥</p>	<p>В сумні пісні вплелися жартівливі, Народне серце билося у співі- Те, що у муках билося колись. М.Рильський</p>	
<p>Хорей або трохей (від грецького <i>choreios</i> від <i>choros</i>-хор)-у силаботонічному віршуванні двоскладова стопа, у якій ритмічний наголос падає на перший склад: ⊥ ~</p>	<p>Знов весна, і знов надії В серці хворім оживають, Знов мене колишуть мрії, Сни про щастя навівають. Леся Українка</p>	
<p>Ямб (від грецького <i>iambos</i>-напасник) - у силаботонічній системі двоскладова стопа з ритмічним наголосом на другому складі: ~ ⊥</p>	<p>Еней був парубок моторний І хлопець хоч куди козак, Удавсь на всеє зле проворний. Завзятіший од всіх бурлак. І.Котляревський</p>	

Трискладова стопа

<p>Дактиль (від грецького <i>daktylos</i> – палець, міра довжини) – стопа з наголосом на першому складі:</p> <p style="text-align: center;">┌ ˘ ˘</p>	<p>Талого снігу платочки сивенькії, Дощик дрібненький, холодний вітрець, Пролісок в рідкій травиці тоненькії – Се була провесна, щастя вінець? Леся Українка</p>	<p>┌ ˘ ˘ / ┌ ˘ ˘ / ┌ ˘ ˘ / ┌ ˘ ˘ ┌ ˘ ˘ / ┌ ˘ ˘ / ┌ ˘ ˘ / ┌ ˘ ˘ ┌ ˘ ˘ / ┌ ˘ ˘ / ┌ ˘ ˘ / ┌ ˘ ˘ ┌ ˘ ˘ / ┌ ˘ ˘ / ┌ ˘ ˘ / ┌ ˘ ˘</p>
<p>Амфібрахій (від грецького <i>amphibrachys</i> від <i>amphi</i> – обабіч, <i>brachy</i> – короткий) – стопа з наголосом на другому складі:</p> <p style="text-align: center;">˘ ┌ ˘</p>	<p>Розвійтеся з вітром, листочки зів'ялі, Розвійтесь, як тихе зітхання! Негоїні рани, невтишені жалі, Завмерлеє в серці кохання. Іван Франко</p>	<p>˘ ┌ ˘ / ˘ ┌ ˘ / ˘ ┌ ˘ / ˘ ┌ ˘ ˘ ┌ ˘ / ˘ ┌ ˘ / ˘ ┌ ˘ / ˘ ┌ ˘ ˘ ┌ ˘ / ˘ ┌ ˘ / ˘ ┌ ˘ / ˘ ┌ ˘ ˘ ┌ ˘ / ˘ ┌ ˘ / ˘ ┌ ˘ / ˘ ┌ ˘</p>
<p>Анапест (від грецького <i>anapaistos</i> – обернений, зворотний щодо дактиля) – стопа з наголосом на третьому складі:</p> <p style="text-align: center;">˘ ˘ ┌</p>	<p>Що зі мною таке, я ніяк не збагну... Мов я в серці ховаю якусь таїну, Мов лелію в душі якийсь скарб дорогий, Що сьогодні я радий, щасливий такий... М.Вороний</p>	<p>˘ ˘ ┌ / ˘ ˘ ┌ / ˘ ˘ ┌ / ˘ ˘ ┌ ˘ ˘ ┌ / ˘ ˘ ┌ / ˘ ˘ ┌ / ˘ ˘ ┌ ˘ ˘ ┌ / ˘ ˘ ┌ / ˘ ˘ ┌ / ˘ ˘ ┌ ˘ ˘ ┌ / ˘ ˘ ┌ / ˘ ˘ ┌ / ˘ ˘ ┌</p>

ПОРЯДОК ВИЗНАЧЕННЯ ВІРШОВОГО РОЗМІРУ

1. Поділити слова на склади:

САДОК ВИЩЕНІВІЙ КОЛО ХАТИ

УВАГА!!!

Прийменник або частка, у складі яких немає голосного,
не утворює окремого складу!

ПОРЯДОК ВИЗНАЧЕННЯ ВІРШОВОГО РОЗМІРУ

2. Поставити наголос (↓) у словах:

САДОК ВИЩЕНІВІЙ КОЛО ХАТИ

УВАГА!!!

Одно- і двоскладові слова можуть бути поза ритмічним наголосом!

З метою збереження ритму

наголос у деяких словах може змінювати свою позицію!

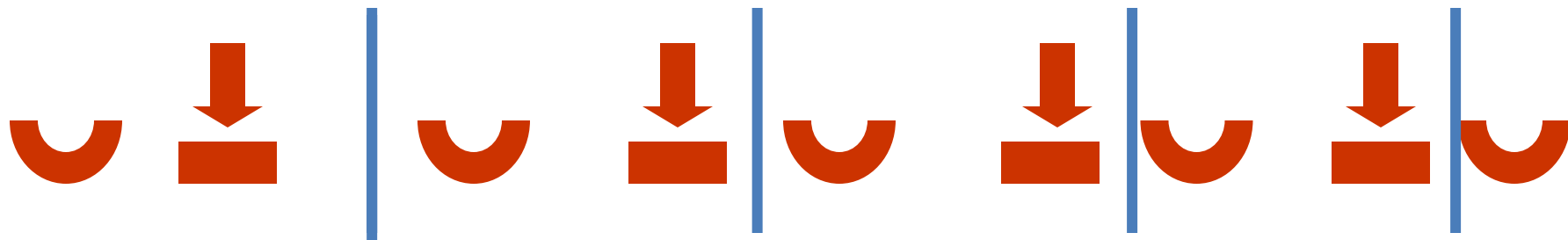
ПОРЯДОК ВИЗНАЧЕННЯ ВІРШОВОГО РОЗМІРУ

3. Позначити наголошені (■)
і ненаголошені (◡) склади:

◡ ■ ◡ ■ ◡ ■ ◡ ■
САДОК ВИЩНЕВИЙ КОЛО ХАТИ

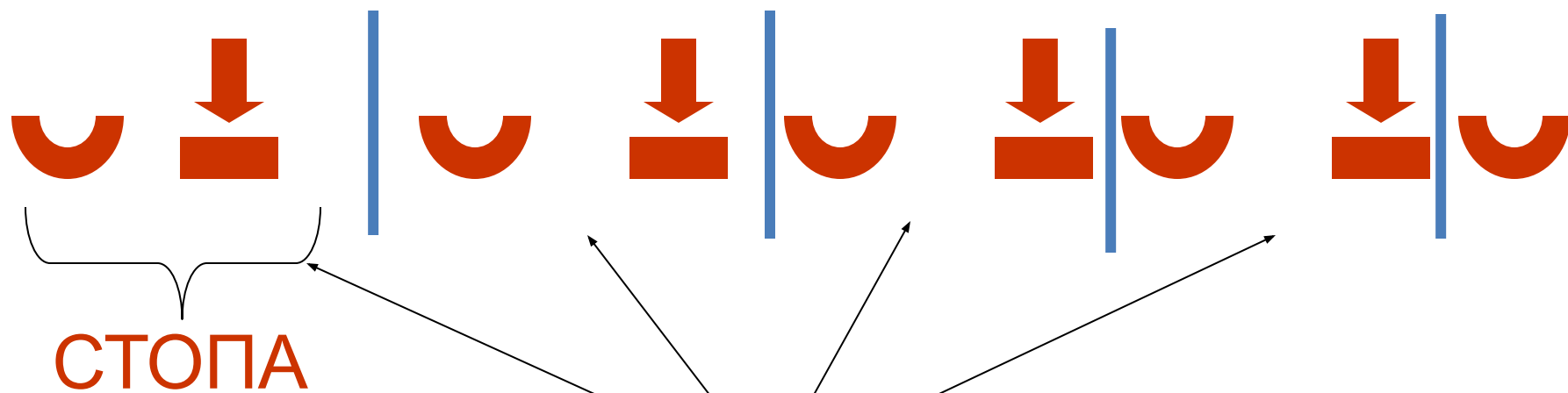
ПОРЯДОК ВИЗНАЧЕННЯ ВІРШОВОГО РОЗМІРУ

4. Визначити повторювані групи складів:

ПОРЯДОК ВИЗНАЧЕННЯ ВІРШОВОГО РОЗМІРУ

4. Визначити повторювані групи складів:

У ЦЬОМУ РЯДКУ 4 СТОПИ

ЯМБ

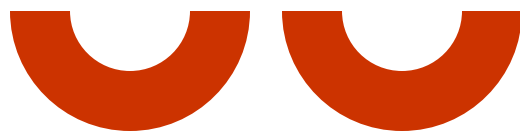
— ДВОСКЛАДОВИЙ ВІРШОВИЙ РОЗМІР
З НАГОЛОСОМ НА ДРУГОМУ СКЛАДІ

ПРИХІЙ

- ДОПОМІЖНИЙ
ДВОСКЛАДОВИЙ ВІРШОВИЙ РОЗМІР
З ОБОМА НЕНАГОЛОШЕНИМИ
СКЛАДАМИ

ПРИКЛАД

І знов лежить безмірний шлях
Добра, роботи, сподівання,
Бо є глибінь і вись в піснях,
В руках – жага, в душі – кохання.

М.Стельмах

КОНТРОЛЬНА КАРТКА

І	знов	ле	жить	без	мір	ний	шлях			
Доб	ра	ро	бо	ти	спо	ді	ван	ня		
Бо	є	гли	бінь	і	вись	в	піс	нях		
В	ру	ках	жа	га	в	ду	ші	ко	хан	ня

Прийменник,
у складі якого немає
голосного

ПІРИХІЙ

Односкладові слова,
що опинились поза наголосом

Вірш написаний 4-стопним ямбом із пірихієм

ХОРЕЙ

– ДВОСКЛАДОВИЙ ВІРШОВИЙ РОЗМІР
З НАГОЛОСОМ НА ПЕРШОМУ СКЛАДІ

ПРИКЛАД

Думи мої, думи мої,
Лихо мені з вами.
Нащо стали на папері
Сумними рядами?

Т.Шевченко

Виконавець – А.Солов'яненко

КОНТРОЛЬНА КАРТКА

Ду	ми	мо	ї	ду	ми	мо	ї
Ли	хо	ме	ні	з	ва	ми	
На	що	ста	ли	на	па	пе	рі
Сум	ни	ми	ря	да	ми		

Склади
із зміщеним наголосом

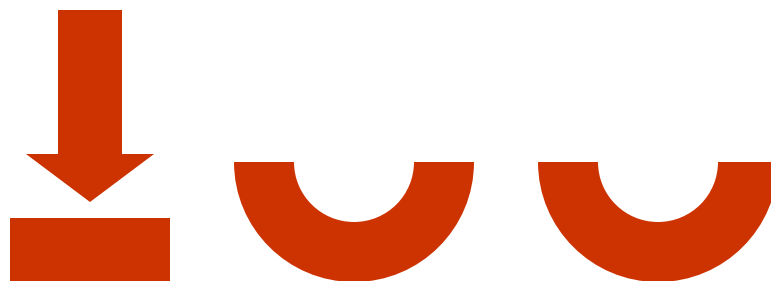
ПІРИХІЙ

Прийменник,
у складі якого **нема**
ГОЛОСНОГО

Вірш написаний 4-стопним хоресом

ДАКТИЛЬ

— **ТРИСКЛАДОВИЙ ВІРШОВИЙ РОЗМІР**
З НАГОЛОСОМ НА ПЕРШОМУ СКЛАДІ

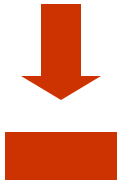

ПРИКЛАД

Місяць яснесенький
Промінь тихесенький
Кинув до нас.
Спи ж ти, малесенький,
Пізній бо час.

Леся Українка

КОНТРОЛЬНА КАРТКА

Мі	сяць	яс	не	сень	кий
Про	мінь	ти	хе	сень	кий
Ки	нув	до	нас		
Спи ж	мій	ма	ле	сень	кий
Піз	ній	бо	час		

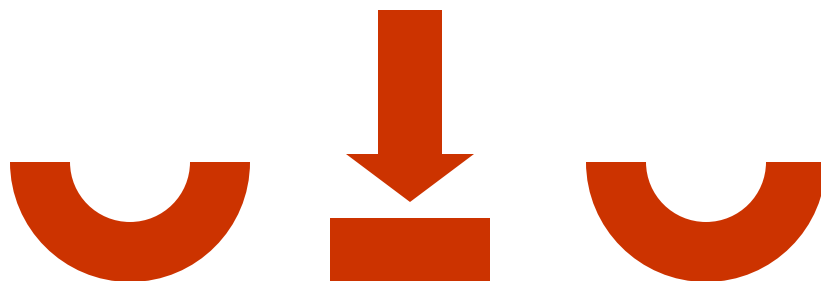
Частка,
у складі якої **нема голосного**

Односкладове слово,
що опинилось поза наголосом

Вірш написаний 2-стопним дактилем

АМФІБРАХІЇ

— ТРИСКЛАДОВИЙ ВІРШОВИЙ РОЗМІР
З НАГОЛОСОМ НА ДРУГОМУ СКЛАДІ

ПРИКЛАД

Опівночі айстри в саду розцвіли...
Умилась росою, вінки одягли,
І стали рожевого ранку чекать,
І в райдугу барвів життя убирать...

Олександр Олесь

КОНТРОЛЬНА КАРТКА

О	пів	но	чі	ай	стри	в	са	ду	роз	цві	ли
У	ми	лисьь	ро	со	ю	він	ки	о	дяг	ли	
І	ста	ли	ро	же	во	го	ран	ку	че	коть	
І	в рай	ду	гу	бар	вів	жит	тя	у	би	рать	

Односкладове слово,
що опинилось поза наголосом

Прийменник,
у складі якого **нема**
ГОЛОСНОГО

Вірш написаний 4-стопним
амфібрахієм

АНАПЕСТ

– **ТРИСКЛАДОВИЙ ВІРШОВИЙ РОЗМІР**
З НАГОЛОСОМ НА ТРЕТЬОМУ СКЛАДІ

ПРИКЛАД

В небі з зір простяглася дорога ясна
І горить, і тремтить наді мною.
Я для пісні вікно розчинив, щоб вона
Залила мою душу весною.

А.Малишко

КОНТРОЛЬНА КАРТКА

The diagram shows a 4-footed anapestic verse. Above the text, there are four groups of syllable markers: two curved lines for unstressed syllables and a flat line for a stressed syllable. Red arrows point down to the stressed syllables in each foot. The text is arranged in a grid where each cell contains a syllable. The first foot contains 'В не бі з зір', the second 'про стяг ла ся до ро га', the third 'яс на і го рить і трем тить на ді мно ю', and the fourth 'я для піс ні вік но роз чи нив щоб во на'. The stressed syllables are 'з', 'ла', 'ро', 'но', 'но', and 'но'. The words 'Я', 'І', 'ЩОБ', and 'МО' are highlighted in yellow.

В	не	бі	з	зір	про	стяг	ла	ся	до	ро	га	яс	на
І	го	рить	і	трем	тить	на	ді	мно	ю				
Я	для	піс	ні	вік	но	роз	чи	нив	щоб	во	на		
За	ли	ла	мо	ю	ду	шу	вес	но	ю				

Прийменник,
у складі якого нема
голосного

Одно- та двоскладові слова,
що опинились поза наголосом

Вірш написаний 4-стопним
анapestом

ТРЕНУВАЛЬНІ ВПРАВИ

Визначити віршовий розмір

А	Місяченько сходить, ясну ніч приводить; Білий день світліє, над землею дніє... (А.Кримський)
Б	Земле моя, запашна, барвінкова, Ріки медові, дощі золоті, Тільки б побачить тебе у обнові – Більше нічого не хочу в житті. (М.Стельмах)
В	Красо України, Подолля! Розкинулось мило, недбало! Здається, що зроду недоля, Що горе його не знавало. (Леся Українка)
Г	Садок вишневий коло хати, Хрущі над вишнями гудуть, Плугатарі з плугами йдуть, Співають ідучи дівчата, А матері вечерять ждуть. (Т.Шевченко)
Д	Я сорочку знайду вишиванку І надіну, як хлопчик, радий. По барвінку піду на світанку Молодий, молодий, молодий! (А.Малишко)

1	ЯМБ
2	ХОРЕЙ
3	ДАКТИЛЬ
4	АМФІБРАХІЙ
5	АНАПЕСТ

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					
5					

КОНТРОЛЬНА КАРТКА

Визначити віршовий розмір

А	Місяченько сходить, ясну ніч приводить; Білий день світліє, над землею дніє... (А.Кримський)
Б	Земле моя, запашна, барвінкова, Ріки медові, дощі золоті, Тільки б побачить тебе у обнові – Більше нічого не хочу в житті. (М.Стельмах)
В	Красо України, Подолля! Розкинулось мило, недбало! Здається, що зроду недоля, Що горе його не знавало. (Леся Українка)
Г	Садок вишневий коло хати, Хрущі над вишнями гудуть, Плугатарі з плугами йдуть, Співають ідучи дівчата, А матері вечерять ждуть. (Т.Шевченко)
Д	Я сорочку знайду вишиванку І надіну, як хлопчик, радий. По барвінку піду на світанку Молодий, молодий, молодий! (А.Малишко)

1	ЯМБ
2	ХОРЕЙ
3	ДАКТИЛЬ
4	АМФІБРАХІЙ
5	АНАПЕСТ

	А	Б	В	Г	Д
1				Х	
2	Х				
3		Х			
4			Х		
5					Х

САМОСТІЙНА РОБОТА

Визначити віршовий розмір

А	Ми підем, де трави похилі, Де зорі в ясній далині, І карії очі, і рученьки білі Ночами насняться мені. (А.Малишко)
Б	Над Дніпром широким, вільним, Де луги й степи цвіли, Наші прадіди поляни Оселились і жили. (Олександр Олесь)
В	Сонечко встало, прокинулось ясне, Грає вогнем, променіє, І по степу розлива своє світлонько красне, - Степ від його червоніє. (Леся українка)
Г	Стояла груша, зеленів лісочок. Стояло небо, дивне і смутне. У груші був тоненький голосочок, Вона в дитинство кликала мене. (Леся Українка)
Д	Не обходьте давню стежку з ночами й зав'яями, Не в'яліте добре серце, вишите надіями. (А.Малишко)

1	ЯМБ
2	ХОРЕЙ
3	ДАКТИЛЬ
4	АМФІБРАХІЙ
5	АНАПЕСТ

	А	Б	В	Г	Д
1					
2					
3					
4					
5					

КОНТРОЛЬНА КАРТКА

Визначити віршовий розмір

А	Ми підем, де трави похилі, Де зорі в ясній далині, І карії очі, і рученьки білі Ночами насняться мені. (А.Малишко)
Б	Над Дніпром широким, вільним, Де луги й степи цвіли, Наші прадіди поляни Оселились і жили. (Олександр Олесь)
В	Сонечко встало, прокинулось ясне, Грає вогнем, променіє, І по степу розлива своє світлонько красне, - Степ від його червоніє. (Леся українка)
Г	Стояла груша, зеленів лісочок. Стояло небо, дивне і смутне. У груші був тоненький голосочок, Вона в дитинство кликала мене. (Леся Українка)
Д	Не обходьте давню стежку з ночами й зав'яями, Не в'яліте добре серце, вишите надіями. (А.Малишко)

1	ЯМБ
2	ХОРЕЙ
3	ДАКТИЛЬ
4	АМФІБРАХІЙ
5	АНАПЕСТ

	А	Б	В	Г	Д
1				Х	
2		Х			
3			Х		
4	Х				
5					Х

Поетичний синтаксис

Поетичний синтаксис

Риторичне запитання	запитання, яке не потребує відповіді і посилює увагу читача	<i>Чого являєшся мені у сні?</i>
Риторичне звертання	звертання до уявного співбесідника (абстрактне поняття)	<i>О слово рідне, орле скутий!</i>
Рефрен (повтор)	повторення тих самих слів і висловів для підкреслення важливості	<i>Приспів у піснях</i>
Інверсія	непрямий, незвичайний порядок слів у реченні	<i>Панські Петро для чинів тре кутки. Відношень дивних я знавець тонкий.</i>
Художній паралелелізм	паралельне зображення картин природи і життя людини (у 2 рядках)	<i>Не щебече соловейко в лузі над водою, Не співає чорнобрива, стоя під вербою</i>
Антитеза	протиставлення в рядках	<i>У мужички руки чорні, / В пані рученька тендітна</i>
Градація	розташування слів у напрямі поступового наростання чи спадання експресії (найчастіше – дієслів)	<i>Тряслась, крєктала, побивалась, як бубон, синя стала вся; Упавши на землю качалась, у барлозі, мов порося.</i>
Полісиндетон (багатосполучниковість)	навмисне збільшення сполучників у реченні	<i>У піснях і труд, і даль походу, і жаль, і усміх, і любов.</i>
Асиндетон (безсполучниковість)	навмисний пропуск сполучників	<i>Не прийнялися три ясени, / Тополя висохла, Повсихали три явори, / Калина зав'яла</i>
Алюзія	натяк у літературному творі на загальновідомий факт	<i>Про Сагайдачного співали, либонь, співали і про Січ</i>

Поетична фонетика (фонічні засоби)

Поетична фонетика

Анафора	однаковий початок рядків у строфі	<i>Буду сіять барвисті квітки, Буду сіять квітки на морозі, Буду лить на них сльози гіркі. Леся Українка «С s s»</i>
Епіфора	однакове закінчення рядків у строфі	<i>Свята брам одчинилась,/ Козака впустили. І знов брама зачинилась, Навік зачинилась</i>
Алітерація	повторення однакових приголосних звуків	<i>Хто се, хто се на тім боці чеше собі коси.</i>
Асонанс	повторення однакових голосних звуків	<i>На панщині пшеницю жала. Втомилася, не спочивать пішла в снопи, пошкандибала Івана сина годувать.</i>
Звуконаслідування	відтворення звуків природи засобами людської мови	<i>Немов хто косою – черк! А вдруге світліше – дзінь!</i>
Тавтологія	поєднання однакових або близьких за значенням слів	<i>Думу думати, співати-виспівувати, гуси- гусенята, рано-вранці, лихо тяжкеє, кляли- проклинали</i>

Лексико-семантичні засоби

Лексико-семантичний рівень - добір слів із емоційним забарвленням: органічно-емоційних лексем, синонімів, стилістично маркованих власних назв, слів із суфіксами на позначення зневажливої чи зменшено-пестливої оцінки, словесні образи акустичного, візуального, дотикового, нюхового, смакового значення

Фразеологізми

Фразеологізм	усталений мовний зворот	<i>Пекти раків – червоніти.</i>
Фразеологічні синоніми	фразеологізми, які мають синонімічні значення	<i>Брати язика на гаплик, набрати у рот води, ні пари з уст, ні гу-гу, ані телень</i>
Фразеологічні антоніми	фразеологізми, які мають антонімічні значення	<i>Кури не клюють – як кіт наплакав. Валитися з рук – йти як по маслу</i>
Прислів'я	короткий образний народний вислів узагальнюючого характеру	<i>Яка хата, такий тин, який батько, такий син. За одягом зустрічають, за розумом проводжають.</i>
Приказка	влучний образний вислів	<i>У страху очі великі. Як з гусака вода</i>
Крилатий вислів (афоризм)	коротке авторське судження, яке в стислій зручній формі містить глибоку думку	<i>Все йде, все минає і краю немає (Шевченко). Книги – морська глибина (І.Франко).</i>

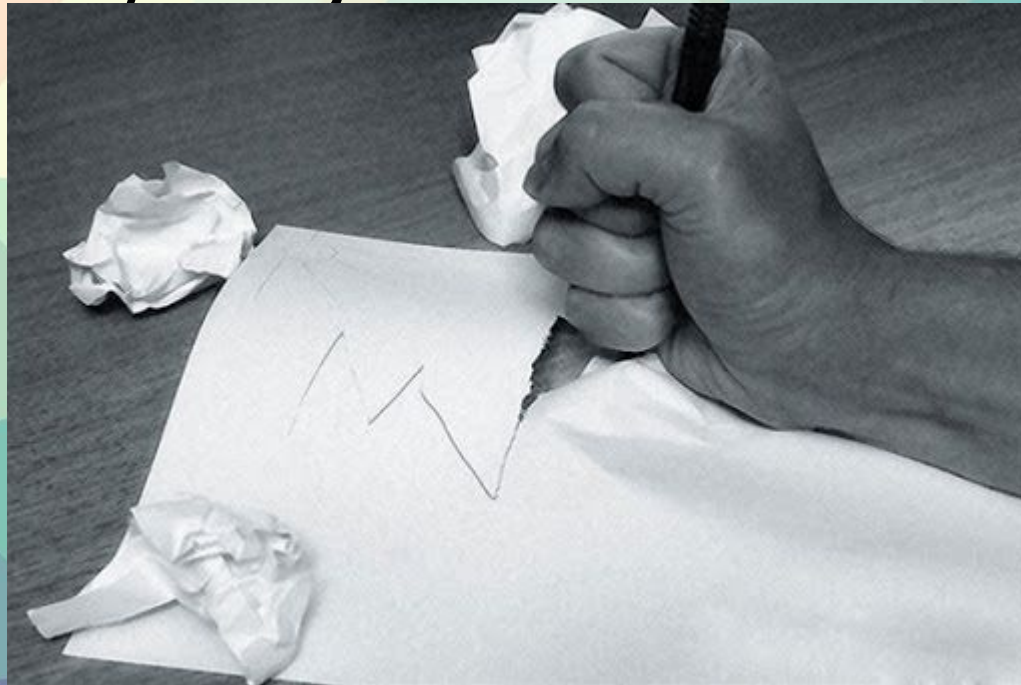

Ритмічна організація вірша

Ритмічна організація вірша - **віршування** (види рим, спосіб римування, віршовий розмір, вид строфи), **його роль** у розкритті провідного мотиву (теми) твору.

Ідея поезії

Ідея поезії - ідея твору - це відповідь на питання, поставлене в темі, **оцінка зображення, основна думка**; мистецькою ідеєю називають емоційно-естетичне ставлення автора до зображуваного, а також розкриття металогічного (символічного, алегоричного) змісту.

Зразок аналізу поетичного

Твору:
Вірш Д.Павличка «Я стужився, мила, за тобою...»

Я стужився, мила, за тобою,
З туги обернувся мимохить
В явора, що, палений журбою,
Сам-один між буками стоїть.
Грає листя на веснянім сонці,
А в душі — печаль, як небеса.
Він росте й співає явороньці,
І згорає від сльози роса.
Сніг летить, колючий, ніби трина,
Йде зима й бескидами гуде.
Яворові сниться яворина
Та її кохання молоде.
Він не знає, що надійдуть люди,
Зміряють його на поруби,
Розітнуть йому печальні груди,
Скрипку зроблять із його журби.

Вірш Д.Павличка «Я стужився, мила, за тобою...»

1. Подаючи короткі відомості про автора цього вірша, слід окремо підкреслити два моменти: гуцульське походження письменника, а відтак відображення, переосмислення у його творах природи, характерів, мови карпатського краю; таку рису стилю Д. Павличка, як пісенність лірики, досконале уміння відтворювати дух, атмосферу поетику народної пісні.
2. **За жанром** перед нами зразок інтимної (конкретніше — любовної) лірики з елементами пейзажної.
3. **Провідний мотив твору** - туга нещасливого кохання, що спонукає до творення краси, мистецтва.
4. **Композиція вірша** чітка, виразна, це підкреслює прозорість думки, довершеність емоційного малюнка. Вихідний момент - сум ліричного героя за коханою (1-й рядок); розвиток почуття — ліричний герой стає явором, що росте й співає яворині, мріє про її кохання; кульмінація — смерть явора (передостанній рядок); резюме — яворова туга перевтілюється у Скрипку (останній рядок).
5. **Система образів** вірша будується на основі фольклорного паралелізму: герой і героїня - явір і яворина.

6. 7. 8. Поруч з **паралелізмом** наскрізним художнім засобом у творі є **персоніфікація**: явір набуває прикмет людини. У такий спосіб увиразнюється думка про одухотвореність, здатність усього суцього почувати.

Піднесено-трагічна історія кохання розгортається в поетовому рідному краю.

Здогадуємося про це завдяки гірським, лісовим та лісорубівським мотивам, а також **діалектизмам** (що поодинокі — не перевантажують текст і влучно вжиті): «трина» — тирса, колюча остюкувата полова; «бескиди» — гірські урвища, провалля.

Авторський задум вміло увиразнюється досить різноманітними тропами і синтаксичними фігурами. Тугу самоти, розлуки з коханою, силу почуття підкреслюють **метафори** (явір «палений журбою», «згорає від сльози роса»), **персоніфікації**

«яворові сниться яворина»), просте двочленне **порівняння** («А в душі печаль, як небеса», «Сніг летить колючий, ніби трина»), метонімічний **епітет** («печальні груди»), **інверсія** («І згорає від сльози роса» — саме згорає).

Риторичне звертання («мила»), **літота** («яворонька») промовисто увиразнюють ніжність ліричного героя у ставленні до коханої А метафоричний **епітет** «кохання молоде» розкриває безсмертя, красу, свіжість, цноту й пристрасть цього почуття в душах героїв.

Найбільше смислове навантаження падає на останній рядок вірша. **Символ** «скрипка» остаточно розкриває мотив твору: скрипка — це краса тужливої мелодії, краса рукотворна, уможливлена людською творчістю, чий ширше — просто краса душі людини, але саме краса, народжена, вигранена шляхетним почуттям кохання, хай навіть, нещасливого. Інверсія ще раз виділяє серцевинний символ твору. До речі, останній рядок є чіткою логічною крапкою, цілком вичерпує тему, після нього не можна додати до сказаного жодного слова.

Виразний звуковий, музичний супровід емоційного малюнка створює фоніка вірша.

Надто ж у 2-й строфі, де вісім разів повторюється звук [с] (що передає шум вітру у кроні дерева, символізує сум, смерть), а також у 4-й строфі, де звук [р], повторений сім разів, посилює суворість, трагізм зображуваного (алітерація).

9. **Особливості віршування:** Тип римування перехресне: абаб (тобою \ мимохить \ журбою \ стоїть).

Віршовий розмір: п'ятистопний хорей:

я стужився, мила, за тобою,

З туги обернувся мимохить

В явора, що, палений журбою,

Сам-один між буками стоїть.

Вид строфи: катрени

10. **Підсумок:** поезія Дмитра Павличка справила на мене велике враження. Вона дещо сумна, мінорна, сповнена печальних передчуттів. Своєю ліричністю, мелодійністю схожа на народну пісню. Мені сподобався вірш, хоча було дуже шкода ліричного героя, бо добре, коли кохання – взаємне й щасливе почуття.

